

ผลงานประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล
เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ(ด้านการพยาบาล)

เรื่องที่เสนอให้ประเมิน

1. ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบ
2. ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
เรื่อง จัดทำแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบ

เสนอโดย

นางสาวอุษา คงสมบูรณ์
ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
(ตำแหน่งเลขที่ รพส. 185)
กลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล
ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลสิรินธร
สำนักงานแพทย์

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ชื่อผลงาน การพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบ
2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ 4 วัน (ตั้งแต่วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2554)
3. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

ความหมาย

โรคหลอดเลือดสมองตีบตัน (ischemic stroke) องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้คำจำกัด ความของโรคหลอดเลือดสมองไว้ว่าหมายถึงกลุ่มอาการที่ประกอบด้วยลักษณะของความผิดปกติของระบบประสาทที่เกิดขึ้นทันทีทันใดมี อาการหรืออาการแสดงอยู่นานกว่า 24 ชั่วโมงและนำไปสู่ความพิการและการเสียชีวิต โดยมีสาเหตุการเกิดมาจากการตีบตัน หรือการอุดตันของหลอดเลือดสมองแต่หากภาวะที่มีความผิดปกติของระบบประสาทที่เนื่องมาจากความผิดปกติของหลอดเลือดทำให้สมองขาดเลือดชั่วคราวและสามารถหายเป็นปกติได้อย่างสมบูรณ์ภายใน 24 ชั่วโมง เรียกว่า Transient ischemic attack (TIA)

สาเหตุของการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

1. เกิดจากเส้นเลือดใหญ่ในสมองแข็งและตีบตัน (atherothrombosis) ซึ่งอาจเกิดจากมี แคลเซียมมาเกาะ หรือ ตะกอนไขมันมาเกาะ ทำให้รูของหลอดเลือดแคบลง และทำให้เลือดไปเลี้ยงสมอง ไม่เพียงพอ ทำให้เนื้อสมองตายเป็นบริเวณกว้าง
2. เกิดเนื่องจาก มีลิ่มเลือดหลุดจากที่อื่น เช่น จากหัวใจมาอุดตันหลอดเลือดสมองมักพบใน ผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจ เช่น โรคหัวใจรูมาติก กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดหัวใจเต้นผิดจังหวะทำให้สมอง บางส่วนขาดเลือด

พยาธิสภาพ

เกิดจากการตีบตันหรืออุดตันของหลอดเลือดใดหลอดเลือดหนึ่ง ในระยะแรกร่างกายสามารถ ปรับตัวได้ มีการไหลเวียน ไปตามหลอดเลือดที่เชื่อมประสานกัน เพื่อเบนทิศทางไหลไปจากบริเวณที่อุดตัน เมื่อมีการตีบหรืออุดตันมากขึ้น ทำให้สมองมีเลือด ไปเลี้ยงไม่พอ เนื้อสมองขาดออกซิเจน และทำให้ เซลล์สมองบวม ความดันในกะโหลกศีรษะสูงขึ้น ก่อให้เกิดอาการผิดปกติทางสมอง อาการที่พบจะขึ้นอยู่กับ ตำแหน่งของหลอดเลือด พยาธิสภาพของการขาดเลือดไปเลี้ยง จะเปลี่ยนไปตามระยะเวลา ถ้าสมองขาด เลือดมาเลี้ยงชั่วคราว อาจเกิดเพียง 2-3 นาที ถึงนานเป็นชั่วโมงแล้วหายไปก็ได้ ถ้าสมองขาดเลือดมานาน ก็เกิดอาการนาน และถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของเซลล์สมองอย่างถาวรก็ทำให้เกิดอาการอยู่อย่างถาวร

อาการและอาการแสดง

อาการต่างๆ ของการขาดเลือดในสมองจะขึ้นกับปัจจัยหลายประการโดยขึ้นกับ

1. Location โดยจะขึ้นอยู่กับตำแหน่งของหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงบริเวณต่างๆ ของเนื้อสมองซึ่ง อาการผิดปกติที่เกิดขึ้นก็จะขึ้นกับหน้าที่ของเนื้อสมองบริเวณนั้นๆ

2. Area of ischemia คือบริเวณของเนื้อสมองที่ขาดเลือดถ้าเนื้อสมองมีการขาดเลือดเป็นบริเวณกว้างหรือเป็นบริเวณที่สำคัญอาการที่เกิดข้อมากและรุนแรงกว่า

3. Severity of ischemia ความรุนแรงของการเกิดการขาดเลือดโดยการขาดเลือดที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วเช่นภาวะ embolism จะมีความรุนแรงของอาการมากกว่าภาวะที่ค่อยๆเป็นมากขึ้นเช่นในภาวะของ thrombosis

4. Collateral circulation ถ้าผู้ป่วยมีหลอดเลือด collateral ที่หล่อเลี้ยงทดแทนส่วนที่ขาดเลือดได้ดีอาการ หรือความรุนแรงก็จะน้อยกว่า

การวินิจฉัย

1. การซักประวัติ อาการทางระบบประสาท และปัจจัยส่งเสริมให้เกิดหลอดเลือดสมองตีบตัน
2. การตรวจร่างกาย ตรวจร่างกายทั่วไปและตรวจร่างกายตามอาการทางระบบประสาท
3. การตรวจพิเศษ ได้แก่ การตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมอง (Computed tomography) สามารถบอกได้แน่นอนว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมองอุดตันหรือเลือดออกในสมอง การตรวจ MRI (Magnetic Resonance Imaging) สามารถตรวจได้ละเอียดและแม่นยำมากขึ้น การตรวจ MRA (Magnetic Resonance Angiography) เป็นการตรวจพยาธิสภาพของหลอดเลือดบริเวณคอและหลอดเลือดในสมอง การเจาะเลือดตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การรักษา

1. การรักษาในระยะเฉียบพลัน เพื่อลดความพิการโดยการเพิ่มการไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงสมองส่วนที่ขาดเลือด โดยการให้ยาละลายลิ่มเลือด ยาต้านเลือดแข็งตัว ยาต้านเกล็ดเลือด อย่างไรก็ตามการให้ยาดังกล่าวนี้อาจทำให้มีภาวะแทรกซ้อน คือ ทำให้มีเลือดออกในสมองรุนแรงถึงแก่ชีวิตได้ และต้องให้ยาหลังเกิดอาการภายในเวลาไม่นานก่อนที่เนื้อสมองจะตายไป
2. การรักษาเพื่อป้องกันและรักษาภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ได้แก่ การดูแลการหายใจให้โล่งและได้รับออกซิเจนเพียงพอ เพื่อช่วยลดเซลล์สมองที่อาจตายเพิ่มขึ้น และลดความดันกะโหลกศีรษะ การควบคุมความดันโลหิตไม่ให้สูงหรือต่ำเกินไป การรักษาภาวะความดันในกะโหลกศีรษะสูงจากสมองบวม ควบคุมอุณหภูมิร่างกาย ปริมาณสารน้ำในร่างกายให้อยู่ในภาวะสมดุล ให้ยาช่วยลดสมองบวม เฝ้าระวังอาการชัก การมีเลือดออกซ้ำในบริเวณที่มีเนื้อสมองตายขนาดใหญ่ การป้องกันการสำลัก การให้สารอาหารและอิเล็กโทรไลต์ อยู่ในภาวะสมดุล การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด อยู่ในระดับปกติ การระวังและรักษาโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อในปอด การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ แผลกดทับ เป็นต้น
3. การรักษาสาเหตุและป้องกันการเกิดโรคซ้ำ การรักษาทางยาเพื่อป้องกันการเกิดซ้ำ ได้แก่ Warfarin , Aspirin , เป็นต้น
4. การฟื้นฟูสมรรถภาพ ในกรณีที่มีความพิการหลงเหลืออยู่